

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

**Dostupnost a využití soudního tlumočení
anglického jazyka Policií České republiky
v Severomoravském kraji**

Bakalářská práce

2016

Tereza Holá

Filozofická fakulta Univerzity Palackého

Katedra anglistiky a amerikanistiky

**Dostupnost a využití soudního tlumočení anglického
jazyka Policií České republiky v Severomoravském kraji**

**The availability and use of court interpreters of the
English language by the Police of the Czech Republic in
the North Moravian region**

Bakalářská práce

Autor: Tereza Holá, Angličtina se zaměřením na komunitní tlumočení a překlad

Vedoucí práce: PhDr. Dominika Winterová

Olomouc

2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Dostupnost a využití soudního tlumočení anglického jazyka Policií České republiky v Severomoravském kraji vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí práce a uvedla úplný seznam citované a použité literatury.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Tímto bych ráda poděkovala vedoucí své bakalářské práce PhDr. Dominice Winterové za užitečnou pomoc a cenné rady, jež mi při psaní práce poskytla. Také bych chtěla poděkovat všem soudním tlumočnickům a Krajskému ředitelství policie Olomouckého kraje za ochotu a účast na mém výzkumu.

Obsah

1	Úvod	6
2	Teoretická část	8
2.1	Charakteristika soudního tlumočení.....	8
2.1.1	Soudní tlumočení a jeho význam.....	8
2.1.2	Role soudního tlumočnicka.....	10
2.2	Funkce a etika soudního tlumočnicka.....	11
2.2.1	Soudní tlumočnick jako mezikulturní zprostředkovatel.....	11
2.2.2	Etika soudního tlumočnicka.....	13
2.3	Právní úprava soudního tlumočení.....	14
2.3.1	Jmenování soudních tlumočnicků.....	16
2.3.2	Práva a povinnosti soudních tlumočnicků.....	17
2.3.3	Odměňování a náhrada nákladů soudních tlumočnicků.....	18
2.3.4	Právo na tlumočnicka.....	19
2.4	Tlumočení pro Policii České republiky.....	19
3	Praktická část	21
3.1	Úvod praktické části.....	21
3.2	Hypotézy.....	22
3.3	Dotazníky.....	22
3.3.1	Struktura dotazníků.....	23
3.4	Výsledky dotazníkového šetření.....	24
3.4.1	Dotazník pro soudní tlumočnicky.....	24
3.4.2	Dotazník pro Policii ČR (pouze Olomoucký kraj).....	36
3.4.3	Údaje poskytnuté tajemnicí agendy znalců a tlumočnicků.....	38
3.5	Vyhodnocení.....	38
4	Závěr	41
	Příloha 1	44
	Příloha 2	46
	Příloha 3	47
	Summary	48
	Bibliografie	50
	Anotace	53

1 Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá dostupností a využitím soudního tlumočení anglického jazyka Policií České republiky v Severomoravském kraji. Toto téma jsem zvolila, jelikož mě zaujalo zaměření na spolupráci soudních tlumočnicků a policie a jelikož v Severomoravském kraji žiji a ráda bych se zde i uplatnila, zajímalo mne, jak často jsou zde tlumočníci anglického jazyka využíváni a jaká je jejich spolupráce s orgány PČR. Práce je rozdělena na část teoretickou a na část praktickou.

V teoretické části je charakterizováno soudní tlumočení a práce soudních tlumočnicků. Je zde popsán obsah práce soudních tlumočnicků v České republice, který nesestává pouze z tlumočení pro soudy, jak by se na první pohled mohlo zdát. Patří do něj také tlumočení a překlad například notářských úkonů, matričních záležitostí a samozřejmě práce pro PČR. V této části práce vymezují základní pojmy týkající se soudního tlumočení, kdo je to soudní tlumočnick, jaká je jeho role, a také jak se pojem soudní tlumočnick liší v České republice a v zahraničí. Mikkelsen totiž uvádí, že ve většině zemí není zákonem určeno, kdo může či nemůže tlumočit při soudních řízeních (2000, s. 1)¹, což ovšem neplatí v České republice. V návaznosti na to se práce soustředí na právní úpravu soudního tlumočení v České republice, jelikož podle Zákona o soudních znalcích a tlumočnicích § 2 odst. 1 Sb.

„znaleckou a tlumočnickou činnost mohou vykonávat pouze znalci a tlumočníci zapsaní do seznamu znalců a tlumočnicků“.

S pomocí zákona o znalcích a tlumočnicích práce vysvětluje, jak roli soudního tlumočnicka vymezuje zákon.

V praktické části se práce zabývá vyhodnocením dotazníkového šetření. Cílem dotazníkového šetření je zjistit, nakolik jsou tlumočníci anglického jazyka využíváni policií v Severomoravském kraji, jakým způsobem si policie soudní tlumočnický vybírá a jak je kontaktuje a dále také jak jsou tlumočníci spokojeni

¹ Původní znění: „most countries do not have law specifying who is qualified to act as an interpreter in court proceedings.“ Pokud není uvedeno jinak, jedná se o vlastní překlad.

s odměňováním soudních tlumočnicků. Dotazníky byly vyplněny soudními tlumočníky ze Severomoravského kraje a Krajským ředitelstvím policie Olomouckého kraje. Dotazníky pro soudní tlumočníky obsahují 17 otázek týkajících se povolání soudních tlumočnicků, jejich vzdělání, zda jsou zapsaní také jako soudní tlumočníci jiného jazyka, jak probíhá jejich spolupráce s PČR, tedy například s jakým časovým předstihem se o zakázkách od PČR dozvídají, pokud a z jakých důvodů některé zakázky odmítají, kolik zakázek od PČR za rok mívají a jakým způsobem jsou kontaktováni.

Dotazníky pro PČR se skládají ze 7 otázek, jež zkoumají zejména kolik tlumočnických úkonů je ročně zadáno a zda v případě potřeby tlumočení vybírají tlumočníky pouze ze seznamu zapsaných soudních tlumočnicků. Dále bylo zjišťováno, zda mají někdy potíže při zajištění soudních tlumočnicků a jak všeobecně hodnotí spolupráci s nimi. Tato práce se soustředí na tři hypotézy. První hypotéza tvrdí, že soudní tlumočníci nejsou spokojeni se systémem odměňování soudních tlumočnicků. Tato hypotéza bude potvrzena či vyvrácena podle odpovědí v dotazníku pro soudní tlumočníky. Bude také zmíněno, jak je tento systém upraven v zákoně. Druhá hypotéza tvrdí, že PČR nemá problémy se zajištěním tlumočnicků anglického jazyka v Severomoravském kraji. Tato hypotéza bude potvrzena či vyvrácena na základě odpovědí v dotazníku pro soudní tlumočníky a pro PČR. Třetí hypotéza tvrdí, že soudní tlumočníci anglického jazyka nejsou policií v Severomoravském kraji příliš využíváni. Tato hypotéza bude potvrzena či vyvrácena podle odpovědí v dotazníku pro soudní tlumočníky a pro PČR.

V závěru se práce věnuje shrnutí veškerých získaných informací z dané literatury, z oddělení znalců a tlumočnicků v Ostravě a převážně pak z vyplněných dotazníků soudních tlumočnicků a PČR a vyhodnocení těchto poznatků s ohledem na využití a dostupnost soudních tlumočnicků Policií ČR v Severomoravském kraji.

2 Teoretická část

2.1 Charakteristika soudního tlumočení

Štefčík definuje soudní tlumočení jako převod informačního obsahu z jazyka A do jazyka B a z jazyka B do jazyka A v daném čase, místě a se stanovenými podmínkami, které vytváří státní orgán (2010, s. 12). Colínová a Morrisová se na soudního tlumočnicka dívají jako na osobu, která tlumočí v prostředí práva, zejména u soudu (1996, s. 12).

Oba tyto přístupy se zaměřují na tlumočení pro soudy, což je jistě nedílnou součástí povolání soudního tlumočnicka, ale zdaleka ne jedinou. V prostředí českého soudního tlumočení je jeho významnou součástí také tlumočení pro Policii ČR a další orgány státní správy, jako je například matriční úřad nebo celní správa. V tomto se soudní tlumočení setkává s tlumočením komunitním, jelikož se soudní tlumočnick musí vypořádat nejen s převedením jazykového obsahu sdělení, ale také s odstraněním kulturních a sociálních odlišností zúčastněných osob, jež se často nacházejí v nelehké situaci.

2.1.1 Soudní tlumočení a jeho význam

Soudní tlumočníci představují významnou součást tlumočnické komunity. Jejich práce, jež spočívá v poskytování tlumočnických služeb jak státním orgánům, tak soukromým osobám, je zásadní zejména v tom, že pracují v náročných podmínkách a zároveň musí ovládat odbornou terminologii. Soudní tlumočnick se často ocitá ve vypjatých situacích, například při soudních řízeních nebo při výslechu policie a musí při tom zůstat co nejvíce neutrální a také co nejvěrněji přetlumočit projev, který může být velmi emocionální nebo plný náročné terminologie. Adekvátní tlumočení může zásadně ovlivnit osud zúčastněných stran. V takovýchto situacích zaleží na správném přetlumočení stejně jako na výrazu a gestech tlumočnicka. Při nesprávném postoji či mimice tlumočnicka si soudce či policista může výpověď dané osoby vyložit nesprávně (Chládková 2011, s. 23). Jak uvádí Haleová, je na tlumočnicka také často pohlíženo s nedůvěrou, tudíž je tlumočnick nucen neustále obhajovat svou práci, což je dalším z problémů, kterým tlumočnick čelí (2004, s. 1).

Tlumočník by měl zúčastněným stranám plynule zprostředkovat informační obsah komunikační situace jak v jazykové, tak v kulturní rovině. V komunikaci, která je institucionálního charakteru (jako je např. policejní výslech, úřední rozhodnutí notáře, hospitalizace ve zdravotních zařízeních aj.), kde je minimálně jeden ze zúčastněných cizinec, je účast tlumočnicka nutná nejen z pragmatického hlediska, ale také z právního (Štefčík 2010, s. 11). V některých z výše uvedených situací lze nalézt společné znaky s tlumočením komunitním. Komunitní tlumočení se týká například tlumočení ve zdravotnických zařízeních, v sociálních službách, či ve vzdělávacích institucích. V některých zemích se pod pojmem soudní tlumočení rozumí také tlumočení komunitní, jinde jsou tyto dva druhy tlumočení chápány odděleně. Komunitní tlumočení je také nazýváno tlumočením pro veřejný sektor nebo tlumočení *ad hoc* (Phelan 2001, s. 20).

Kromě tlumočení pro soudy je významnou součástí práce soudního tlumočnicka i tlumočení pro policii a další orgány státní správy. Tlumočení na soudě je velmi specifickým žánrem, který se odehrává za určitých situačních podmínek, jež vyplývají z předmětu soudního procesu. Je zde nutné použití formálního, přesného a odborného vyjadřování. Soudní tlumočení je důležité nejen pro zahraniční účastníky, ale především pro státní instituce, správní a právní orgány, jejichž cílem je zabezpečení pořádku ve státě. Současně globalizační tendence spolu s velkým nárůstem migrace svědčí o tom, že poptávka po soudních tlumočnících se bude neustále zvyšovat (Štefčík 2010, s. 11-12). Toto také vyplynulo z informací tajemnice agendy znalců a tlumočnicků, jež ukázaly značný nárůst v počtu tlumočnických úkonů v roce 2013.

Tlumočení je důležité v mnoha oblastech. Je ale zvláště důležité v případě soudního tlumočení, kde velmi záleží na tom, co lidé říkají a jestli jsou vnímáni jako pravdomluvní, jelikož riziko justičního omylu hrozí i v případech, které nezahrnují žádný cizí jazyk. Pravděpodobnost justičního omylu se zvyšuje, pokud tlumočení provádí nekvalifikovaní a neškolení tlumočníci (Phelan 2001, s. 28).

Jelikož práce soudních tlumočnicků zejména v České republice nespočívá, jak by se z pojmenování mohlo na první pohled zdát, pouze v tlumočení pro soud, je třeba uvést v jakých různých situacích je soudního tlumočnicka zapotřebí. Cenková sumarizovala obsah práce soudních tlumočnicků takto:

„• *Tlumočení pro policii, tedy při zadržení podezřelého, podání vysvětlení, při domovních nebo jiných prohlídkách, u výslechu viníka či poškozeného, po nehodě nebo na místě nehody, dále tlumočení odposlechů nebo kamerového zařízení, atd.*

- *Tlumočení promluvy advokáta s obviněným.*
- *Tlumočení na cizinecké policii (při nedovoleném příjezdu cizince na území ČR, v azylovém řízení, atd.).*
- *Tlumočení na státním zastupitelství (při výslechu obviněného nebo svědka, atd.).*
- *Tlumočení u notáře (exekuční tituly, zástavní smlouvy, zakladatelské dokumenty společností, atd.).*
- *Tlumočení matričních úkonů (uznávání otcovství, svatby, atd.).*
- *Tlumočení u zkoušek (řidičský průkaz, zbrojní pas, atd.)*
- *Vyhotovení ověřených překladů.*“ (2014, s. 5).

2.1.2 Role soudního tlumočnicka

Role soudního tlumočnicka spočívá ve zprostředkování komunikace mezi jednotlivými stranami komunikace a to takovým způsobem, aby byl účinek promluvy stejný jako by daná osoba promlouvala k lidem, kteří mluví jejím jazykem. Ve většině demokratických zemí je právo na tlumočnicka dané zákonem, ne vždy je však v zákoně vyložena jeho role. Zákon dává obviněným osobám právo na informace o obviněních a na obhajobu, a pokud tato osoba nemluví jazykem daného soudního systému, ve kterém je souzena, má ve většině zemí také právo na tlumočnicka. Právo na tlumočnicka v netrestních případech není uznáváno tak často. V každém případě je na tlumočnicka pohlíženo jako na vyrovnávače, jež staví strany sporu, které nemluví jazykem, v němž je vedeno soudní řízení, na stejnou úroveň jako ty, kteří jím hovoří (Mikkelson 2000, s. 1).

Jak uvádí Colinová a Morrisová, role tlumočnicka vyžaduje mnoho dovedností, mezi něž patří jak pasivní tak aktivní znalost daných jazyků, schopnost poslouchat, analyzovat a předat sdělení. To vše zároveň se odehrává téměř ve stejný okamžik (1996, s. 16-17).

Tlumočník by se měl v soudním prostředí snažit o překonávání kulturních a sociálních rozdílů, ovšem nepanuje shoda v tom, do jaké míry. Podle některých by se tlumočník měl pokoušet o úplnou věrnost jazykových prvků sdělení, avšak neměl by se snažit o převod neverbálních prvků, jež zahrnují gesta rukou, výraz ve tváři či zabarvení hlasu. Taková snaha o napodobování či vysvětlování kulturních aspektů by mohla způsobit, že svědek nebude působit důvěryhodně. Podle jiných jsou někdy kulturní rozdíly tak značné, že nelze vyjádřit smysluplné informace pouhým soustředěním se jen na jazykové aspekty. Většina tlumočnicků tedy zaujímá pozici někde mezi těmito dvěma extrémů a každý případ posuzují jednotlivě podle okolností (Mikkelson 2000, s. 3-4). Stává se však, že jsou tlumočníci požádáni o doslovné tlumočení, což samozřejmě vede ke zkreslení informací a špatné komunikaci (Colin, Morris 1996, s. 17).

Jak uvádí Phelanová, k roli tlumočníka patří také vzít v potaz povahu řečnickova projevu. Může se stát, že si tlumočník špatně vyloží, co se řečník snaží vyjádřit. Tlumočník může také pocítit nutkání převádět nespisovný či vulgární projev do správného a spisovného projevu, což může vést k tomu, že se řečník bude jevit zdvořilejší či vzdělanější než ve skutečnosti je (2001, s. 30).

Role tlumočníka je tedy velmi složitá a může se měnit v závislosti na povaze zakázky. Je na zvážení tlumočníka, jaký styl projevu zvolí a je vhodné řídit se obecnými zásadami, stejně jako momentální situací a přizpůsobit se.

2.2 Funkce a etika soudního tlumočníka

2.2.1 Soudní tlumočník jako mezikulturní zprostředkovatel

Jak uvádí Štefčík, interlingvální převod při soudním tlumočení zahrnuje jak zprostředkování informačního obsahu, tak zprostředkování jistých kulturních specifík. Musí být zohledněny jak sémantické, tak pragmatické komunikační prvky, které pramení z historického a současného vývoje konkrétního národa. Soudní tlumočník by proto měl zprostředkovat porozumění a měl by předcházet nedorozuměním, která vycházejí jak z lexikálních výrazů, tak z jejich funkční stránky, kterou odráží kultura. Tlumočník je vždy více spjat s kulturou, ve které vyrůstal a ve které tráví více času než s tou druhou a tudíž o ní má i více znalostí. Je však třeba udržovat své všeobecné znalosti i z ostatních kultur, které mluví

druhým jazykem tlumočnicka, aby měl přehled o současném dění a mohl popřípadě pohotově reagovat při tlumočení nových reálií (2010, s. 17-18).

V dnešní době se tento požadavek na tlumočnicka může zdát jako snadný úkol, jelikož díky internetu a rychlým komunikačním prostředkům má každý většinu informací na dosah ruky. Ovšem lze to také považovat za nevýhodu, jelikož se neustále zvětšuje množství informací, o kterých by měl mít tlumočnick povědomí a také si musí důkladně ověřovat informace, které jsou na internetu dostupné.

Jak zmiňuje Štefčík, může v soudním tlumočení také nastat situace, kdy tlumočnick tlumočí pro svého krajana, což má také jak výhody, tak nevýhody. Daná osoba si k tlumočnickovi rychleji vybuduje důvěru a tlumočnick dokáže lépe vnímat a lépe převádět jednotlivé nuance a zvláštnosti cizích prvků kultury, ze které osoba pochází. Nevýhodou je, že v tlumočnickovi může vidět člověka, který je na jeho straně. Je však naprosto nepřipustné, aby tlumočnick jedné straně pomáhal, ať už vědomě, či nevědomě. Pokud tlumočnick dobře zná specifika obou kultur kontrastivně, dokáže si lépe udržet odstup od zúčastněných stran a snadněji anticipuje tlumočnické problémy (2010, s. 18).

Soudní tlumočnick tedy jedná jako nezaujatý a nestranný jedinec, který věrně převádí projev dané soby. Dobrý soudní tlumočnick zná terminologii potřebnou v dané situaci, ví, kdy upozornit na kulturní rozdíly, dává pozor na nedorozumění, či případné chyby. Tyto se mohou vyskytnout při neznalosti specifických kulturních souvislostí. Tlumočnick musí být ve střehu a pokusit se tyto výrazy či slovní spojení přetlumočit tak, jak nejlépe uzná za vhodné, s přihlédnutím k tomu, že by měly všechny strany dospět ke stejnému porozumění. Nekompetentní soudní tlumočnick může způsobit nemalé problémy, ať už se jedná o neznalost jazykovou, či kulturní. Naopak schopný tlumočnick dovede celý proces tlumočení zefektivnit a přispívá k hladkému a spravedlivému průběhu situace. Tlumočnicki často vykonávají svou profesi pod značným tlakem, což nevyhnutelně vede k občasným chybám. Zmírnit tento tlak lze přizváním dalšího tlumočnicka. Takto se mohou tlumočnicki střídat v pravidelných intervalech, čímž se zvýší jejich výkonnost a soustředění a sníží se jejich únava a hladina stresu. Tlumočnicki se také mohou navzájem kontrolovat, čímž se dále zvyšuje kvalita tlumočení (Colin, Morris 1996, s. 22-24).

2.2.2 Etika soudního tlumočnicka

K všeobecným kritériím výkonu tlumočnické profese pro soudy a orgány státní správy patří všeobecně závazné stanovy, z kterých vychází soudní tlumočníci v mnoha zemích světa s ohledem na daný právní systém (Štefčík 2010, s. 21). Mezi všeobecně uplatňovaná pravidla patří, že se tlumočnick nemá osobně angažovat v záležitostech, které tlumočí, nemá žádné ze stran pomáhat, či cokoli vysvětlovat. Také by se měl vyhýbat kontaktu se zúčastněnými stranami mimo samotný průběh tlumočení.

Pro soudního tlumočnicka je zásadní vyhnout se vlastnímu komentáři či hodnocení. Musí chápat, že jeho úkolem není objasňovat nebo řešit nastalý problém, ale pouze zprostředkovat komunikaci. Důležité je zachovat si neutralitu, což může být v jistých vypjatých situacích těžké. Mezi další kritéria patří úplnost a přesnost tlumočení a také povinnost zachovat úřední tajemství. Veškeré informace v rámci tlumočení nesmí tlumočnick vyrazit další straně. Také informace ve vztahu advokát-klient by měly zůstat utajené. Takto si tlumočnick vybuduje důvěru u zadavatelů a všech, kteří využívají tlumočnickových služeb. Dalším kritériem je zabránění konfliktu zájmů, což znamená, že tlumočnick nemůže tlumočit u případu, ve kterém je osobně zainteresovaný. Kvůli náročným a stresujícím podmínkám je také důležité zpětně se kontrolovat a případně opravovat nepřesné, případně nesprávné formulace a vyhnout se tak případným problémům. Dalším kritériem je také příprava před každým tlumočením. Tlumočnick by si měl zajistit dostatek informací a měl by být vybaven potřebnými slovníky, glosáři či paralelními texty. Toto však často není možné, či pouze omezeně, jelikož se nezřídka stává, že je tlumočnick povolán k tlumočení na poslední chvíli a nemusí obdržet žádné, či pouze strohé informace a musí se spoléhat na své dosavadní znalosti z oboru.

Posledním, ale neméně důležitým kritériem pro výkon soudního tlumočení je profesionalita tlumočnicka. Tlumočnick by měl vůči veškerým účastníkům zachovat formální a profesionální přístup, dodržovat vykáni a tlumočit v 1. osobě. Nesmí také poskytovat právní rady, i když by měl disponovat základními znalostmi práva (Štefčík 2010, s. 21-22).

Ráda bych také zmínila Etický kodex Komory soudních tlumočnicků České republiky, který je zveřejněn na jejich webových stránkách, a který poskytuje další vhled do povinností a práv soudních tlumočnicků. Zmiňuje například povinnost tlumočnicka přijímat pouze zakázky, které je schopen splnit v daný čas a v dané kvalitě, a že je nepřipustné předat zakázku jinému tlumočnickovi bez předchozího upozornění zadavatele. Dále také uvádí, že není přípustné provádět úkony, ke kterým tlumočnick není oprávněn, nebo které jsou v rozporu se zákonem. Zdůrazňuje také kolegiálnost vůči ostatním soudním tlumočnickům a povinnost neustále zvyšovat a doplňovat svou kvalifikaci, a to nejen v oblasti jazykové, ale také v oblastech, se kterými se při tlumočení setkává (Komora soudních tlumočnicků ČR 2015, <http://www.kstcr.cz/cz/kst-cr-eticky-kodex>).

2.3 Právní úprava soudního tlumočení

Právně je soudní tlumočení v České republice upraveno v zákoně č. 36/1967 Sb. o znalcích a tlumočnících. Co se týče tlumočnicků, upravuje tento zákon

- a. „podmínky výkonu tlumočnické činnosti*
- b. práva a povinnosti tlumočnicků*
- c. působnost ministerstva spravedlnosti a krajských soudů při výkonu státní správy tlumočnické činnosti a*
- d. odpovědnost za správní delikty při výkonu tlumočnické činnosti“*

Dále také uvádí, že „*tlumočnickou činnost mohou vykonávat pouze znalci a tlumočníci zapsaní do seznamu znalců a tlumočnicků*“ a že „*osoby nezapsané do seznamu znalců a tlumočnicků mohou být v řízení před orgány veřejné moci ustanoveny tlumočníky jen výjimečně a za podmínek stanovených v § 24.*“

Jak vyplynulo z dotazníkového šetření, neobrací se PČR pouze na tlumočnický zapsané v Seznamu soudních znalců a tlumočnicků. Pokud to situace dovoluje, obrací se i na tlumočnický, kteří v Seznamu zapsaní nejsou, ale pouze za předpokladu, že daný jazyk dostatečně ovládají, jsou schopni tlumočit, a také jsou poučeni a musí složit slib znalce – tlumočnicka.

Na mezinárodní úrovni je ochrana práv jednotlivce a záruka na spravedlivý proces, co se týče práva na tlumočníka, ustanovena Mezinárodním paktem o občanských a politických právech OSN, který ve článku 14 mimo jiné udává, že

„3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má mít tyto minimální záruky:

a) má být neprodleně a podrobně informován v jazyce, jemuž rozumí, o povaze a důvodu obvinění proti němu;

b) má mít dostatek času a možností pro přípravu své obhajoby, a aby se mohl spojit s obhájcem, podle vlastní volby; ...

f) má se mu dostat pomoci tlumočníka, jestliže nerozumí jazyku nebo nemluví jazykem, jehož se užívá u soudu;“

V Evropě je právo na tlumočníka upraveno v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, jež v článku 5 udává, že

„2. Každý, kdo je zatčen, musí být seznámen neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, s důvody svého zatčení a s každým obviněním proti němu.“

Úmluva také v článku 6 stanovuje tato práva:

„3. Každý, kdo je obviněn z trestného činu, má tato minimální práva:

a) být neprodleně a v jazyce, jemuž rozumí, podrobně seznámen s povahou a důvodem obvinění proti němu;

e) mít bezplatnou pomoc tlumočníka, jestliže nerozumí jazyku používanému před soudem nebo tímto jazykem nemluví.“

V rámci Evropské Unie upravuje právo na tlumočníka Směrnice Evropského parlamentu a Rady o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení:

„Článek 2 Právo na tlumočení

1. Členské státy zajistí, aby podezřelému nebo obviněnému, který nemluví jazykem trestního řízení nebo mu nerozumí, bylo bez prodlení poskytnuto

tlumočení při trestním řízení před orgány činnými v trestním řízení, včetně policejního výslechu, všech soudních jednání a jiných nezbytných předběžných jednání.

2. Členské státy zajistí, aby v případech, kdy je to nezbytné pro zaručení spravedlivého řízení, bylo dostupné tlumočení komunikace mezi podezřelým nebo obviněným a jeho právním zástupcem, která je v přímé souvislosti s výslechem či soudním jednáním v rámci řízení nebo s podáním opravného prostředku či jinými procesními úkony.“

2.3.1 Jmenování soudních tlumočnicků

Soudní tlumočníci jsou lidé jmenovaní krajským soudem s pravomocí danou místem svého bydliště, kteří poskytují oficiální překlady a tlumočení v situacích, jež jsou stanoveny českými zákony. Každý krajský soud vede registr s jejich jmény a data z těchto soudů jsou hromaděna v národní databázi, jež je k dispozici veřejnosti na webových stránkách www.justice.cz (*Improving Police and Legal Interpreting* 2012, s. 79-80). Z této stránky jsem také čerpala kontakty na soudní tlumočníky, když jsem je žádala o spolupráci na dotaznících k této práci. V registru je možné vyhledávat podle kraje a jazyka, také poskytuje informace o jméně, jazykové kombinaci, adrese, telefonu a e-mailu daného tlumočnicka. V současnosti se v republice nachází okolo 3000 soudních tlumočnicků. V Severomoravském kraji je zapsáno 412 soudních tlumočnicků, z toho 90 z nich tlumočí z/do anglického jazyka. Nejvíce je však v Severomoravském kraji zapsaných soudních tlumočnicků německého jazyka, a to 119. Anglický jazyk je na druhém místě s 90 soudními tlumočníky a na třetím místě v počtu soudních tlumočnicků je jazyk ruský, s 69 soudními tlumočníky.

Na konci roku 2011 byl přijat předpis, který sjednotil celonárodní požadavky, jež musí tlumočnick splňovat, aby mohl být jmenován soudním tlumočnickem. Splnění těchto požadavků však automaticky nezaručuje, že tlumočnick bude jmenován. O tom rozhodují jednotlivé krajské soudy, které přihlížejí ke kvalifikaci žadatele, stejně jako k faktu, zda je jazyková kombinace, již tlumočnick disponuje v současnosti potřeba (*Improving Police and Legal Interpreting*, 2012, s. 80).

Zákon č. 36/1967 Sb. dále uvádí, že tlumočníky jmenuje pro jednotlivé jazyky ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu v rozsahu, v němž je ministrem spravedlnosti k tomu pověřen. Také uvádí, že jmenovat tlumočnickem lze toho, kdo:

- a. „ je státním občanem České republiky, občanem jiného členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno potvrzení o přechodném pobytu nebo povolení k trvalému pobytu na území České republiky, nebo státním příslušníkem jiného než členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území České republiky,*
- b. je způsobilý k právním úkonům v plném rozsahu,*
- c. je bezúhonný,*
- d. nebyl v posledních 3 letech vyškrtnut ze seznamu znalců a tlumočnicků pro porušení povinností podle tohoto zákona,*
- e. má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru (jazyka), v němž má jako znalec (tlumočnick) působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou (tlumočnickou) činnost, jde-li o jmenování pro obor (jazyk), v němž je taková výuka zavedena,*
- f. má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou (tlumočnickou) činnost může řádně vykonávat,*
- g. se jmenováním souhlasí. “*

2.3.2 Práva a povinnosti soudních tlumočnicků

Dle zákona č. 36/1967 Sb. „jmenování znalci (tlumočnicki) se po složení slibu zapisují do seznamu znalců a tlumočnicků. Seznamy znalců a tlumočnicků vedou krajské soudy, v jejichž obvodu má znalec (tlumočnick) místo trvalého pobytu, popřípadě místo pobytu na území České republiky podle druhu pobytu cizince; krajský soud při zapsání do seznamu znalců a tlumočnicků přidělí znalci (tlumočnickovi), který dosud nemá přiděleno identifikační číslo osoby, identifikační číslo osoby poskytnuté správcem základního registru osob). Seznamy znalců a tlumočnicků jsou veřejně přístupné.“

Co se týče výkonu tlumočnické činnosti, jsou tlumočnicki povinni vykonávat tlumočnickou činnost „řádne, ve stanovené lhůtě, oboru (jazyce) a odvětví, pro které byli jmenováni“ a jsou „oprávněni vykonávat tlumočnickou činnost i mimo obvod krajského soudu, v jehož seznamu jsou zapsáni“. Zákon také uvádí, že

tlumočník je „povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své znalecké (tlumočnické) činnosti, a to i po jejím skončení“. Tlumočníci jsou také ze zákona povinni vést tlumočnický deník, ve kterém je zaznamenáno „provedení všech posudků (tlumočnických úkonů), jejich předmět, pro koho byla činnost provedena, výši odměny a výloh a den jejich proplacení. Deník je možno vést v listinné nebo elektronické podobě.“.

2.3.3 Odměňování a náhrada nákladů soudních tlumočnicků

Zákon č. 36/1967 Sb. uvádí, že „tlumočník má za provedení tlumočnického úkonu právo na odměnu a pokud je tlumočnický úkon zadán orgánem veřejné moci, řídí se odměna ustanoveními prováděcího právního předpisu. Tato odměna je stanovena podle množství vynaložené práce. Dále, pokud je tlumočnický úkon zadán orgánem veřejné moci, má tlumočník také právo na náhradu nákladů, které účelně vynaložil v souvislosti s tlumočnickým úkonem“.

Odměňování soudních tlumočnicků je v zákoně upraveno § 17-19 zákona č. 36/1967 Sb., a to Vyhláškou č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů, kde jsou uvedeny sazby odměn za tlumočnické úkony následovně:

„§ 17

Sazba odměn za tlumočnické úkony

(1) Odměna za tlumočnický úkon činí podle jeho náročnosti a podle míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit:

Pol. 1: Při ústním překladu z cizího jazyka do češtiny nebo naopak za jednu hodinu 100 až 350 Kč,

Pol. 2: Při ústním překladu z cizího jazyka do cizího jazyka za jednu hodinu 150 až 350 Kč,

Pol. 3: Při písemném překladu z cizího jazyka do češtiny nebo naopak za jednu stránku 100 až 350 Kč,

Pol. 4: Při písemném překladu z cizího jazyka do cizího jazyka za jednu stránku 150 až 350 Kč.“

Právě tato právní úprava odměňování soudních tlumočnicků byla často kritizována respondenty v tomto výzkumu. Kritizovali nejen nízké odměny

stanovené zákonem, ale také fakt, že zákon nebere v potaz to, že se tlumočnické zakázky velmi liší náročností a tudíž daná odměna často neodpovídá vynaloženému úsilí či časovému vytížení soudního tlumočnicka.

2.3.4 Právo na tlumočnicka

V právní sféře plní tlumočnicki různé funkce: asistují policejním složkám při výslechu svědků a podezřelých, umožňují právním zástupcům komunikovat se svými klienty, tlumočí průběh soudního tlumočení obhájcem či dalším stranám sporu a tlumočí svědecké výpovědi soudu (Mikkelson 2000, s. 10). Listina základních práv a svobod v hlavě páté, která pojednává o právu na soudní a jinou právní ochranu, v čl. 37 odst. 4 uvádí, že „*Kdo prohlásí, že neovládá jazyk, jímž se vede jednání, má právo na tlumočnicka.*“

2.4 Tlumočení pro Policii České republiky

V rámci svého povolání tlumočí soudní tlumočnicki mimo jiných státních orgánů a úřadů také pro Policii České republiky. Toto se může mimo jiné týkat tlumočení na cizinecké policii, tlumočení pro policii v případě zadržení podezřelé osoby, domovní prohlídky, výslechu podezřelé nebo poškozené osoby, a také tlumočení odposlouchávacího zařízení (Cenková 2014, s. 5).

Soudní tlumočnicki tlumočí pro PČR v rámci první fázi trestního řízení. Jak je uvedeno v předchozí kapitole, pokud osoba neovládá jazyk, kterým je vedeno jednání, má právo na tlumočnicka a pokud o něj požádá, musí jí být vyhověno. Pokud se osoba, proti které je řízení vedeno, rozhodne tohoto práva využít, pak se na ni toto právo vztahuje od momentu, kdy je jí sděleno, že je podezřelá nebo obviněná ze spáchání trestného činu až do chvíle, kdy je trestní řízení ukončeno a je vydán pravomocný rozsudek, zda osoba trestný čin spáchala či nikoliv. Pokud osoba nejdříve tlumočnicka odmítne, může o něj kdykoli během řízení požádat. V případě, kdy by nebylo právo na tlumočnicka dodrženo, může soudce prohlásit řízení za neplatné (Tomíčková 2014, s. 20).

Tlumočnick musí také mimo samotného tlumočení provádět překlady potřebných dokumentů. Policie si přizývá soudní tlumočnicki, aby mohla zjištěné informace použít u soudu. Při potřebě služeb soudního tlumočnicka vybírá Policie tlumočnicki z daného kraje, zejména proto, aby se ušetřilo na nákladech za

dopravu. K výběru tlumočnicka mohou použít webovou stránku www.justice.cz, pokud již například nenavázali spolupráci s určitým tlumočnickem při předchozím případě. Tlumočníci jsou většinou kontaktováni telefonicky. Policista obvykle sdělí tlumočnickovi základní fakta týkající se případu a potřebné zákony. Investigativní rozhovory jsou převážně tlumočeny konsekutivně. Pokud je pro stejnou osobu potřeba tlumočení více než jednou, je obvyklé vyžádat si pro tlumočení stejného tlumočnicka, jelikož je již s případem seznámen. Policie se na začátku výslechu ujistí, že je daná osoba s tlumočnickem spokojena. Rozhovory se většinou nenahrávají, toto je vyžadováno pouze v případě soudního líčení. Poté může být provedena zpětná kontrola správnosti tlumočení, pokud je to vyžadováno (*Improving Police and Legal Interpreting* 2012, s. 80-81).

3 Praktická část

3.1 Úvod praktické části

V teoretické části byla popsána práce soudních tlumočnicků, jak se tlumočnick stává soudním tlumočnickem, jaká specifika toto povolání obnáší, jak policisté kontaktují soudní tlumočnicky a jak probíhá samotná situace tlumočení. Soudní tlumočení je velice náročnou a důležitou profesí, při jejímž výkonu by měl být kladen důraz mimo jiné také na vzájemnou spolupráci soudního tlumočnicka a zadavatele, v tomto případě Policie ČR. Je tedy třeba zajistit, aby policisté věděli, jak spolupracovat s tlumočnicky tak, aby byla kooperace vzájemně prospěšná a úspěšná.

Praktická část této práce se zaměřuje na dostupnost a využití soudních tlumočnicků anglického jazyka v praxi. Zaměřena je konkrétně na kraj Severomoravský. Dotazníky pro soudní tlumočnicky i policisty byly směřovány na poznatky o jejich vzájemné spolupráci a na další aspekty výkonu jejich povolání. Cílem tohoto šetření bylo zjistit, jaká je spolupráce soudních tlumočnicků s Policií České republiky. Jak jsou soudní tlumočnicki kontaktováni, jak reagují na žádost PČR o spolupráci, jak jsou spokojeni se situací soudních tlumočnicků v České republice a jak si PČR tlumočnicky vybírá, jak je kontaktuje a jak hodnotí vzájemnou kooperaci. Spolupráci PČR a soudních tlumočnicků zkoumala ve své bakalářské práci také Kateřina Tomíčková a došla k závěru, že bychom se měli snažit o zlepšení spolupráce obou stran, které by se taky měly navzájem seznámit se svou prací a s tím, co tato činnost obnáší, jelikož čím více se tlumočnick dozví, tím lepší podá výkon. Za největší problém považuje současnou právní úpravu soudního tlumočení, jež je zastaralá a neodráží požadavky na činnost soudního tlumočnicka (2014, s. 37-38).

Tato právní úprava by se nyní mohla změnit, jelikož ministerstvo spravedlnosti připravilo návrh nového zákona o znalcích a tlumočnickích. Tento návrh by měl zpřísnit kontroly soudních znalců a jejich posudků, jež v současné době neprobíhají průběžně, ale pouze v případě stížnosti na konkrétní posudek. Z dostupných informací ovšem zatím nevyplynulo, jak se tato novela bude týkat soudních tlumočnicků (Pelikánův zákon o znalcích nic neřeší, míní soudci. Bojí se

zahlcení Zdroj: http://zpravy.idnes.cz/pelikan-soudci-zakon-o-znalcich-d34-/domaci.aspx?c=A160518_165113_domaci_pku).

3.2 Hypotézy

Na základě zjištěných poznatků byly stanoveny tyto hypotézy:

- a. *Soudní tlumočníci jsou nespokojení se současným systémem odměňování soudních tlumočnicků*
- b. *Policie ČR nemá problémy se zajištěním tlumočnicků anglického jazyka v Severomoravském kraji*
- c. *Využití soudních tlumočnicků anglického jazyka Policií ČR v Severomoravském kraji není příliš časté*

3.3 Dotazníky

Pro svůj výzkum jsem vybrala několik otázek vztahujících se k problematice zkoumaného tématu a pomocí dotazníků jsem je položila vybraným soudním tlumočnickům a PČR. Aby bylo jejich vyplňování pro respondenty co nejjednodušší, zvolila jsem formu online dotazníku, které jsem vytvořila pomocí webových stránek docs.google.com/forms, díky kterým mohli respondenti dotazník vyplnit jednoduše a rychle online, bez stahování a opětovného zaslání, čímž se zvýšila ochota respondentů jej vyplnit. Dotazníky jsou uvedeny v příloze.

Dotazník pro soudní tlumočnický se skládá ze 17 otázek a místa pro volný komentář tlumočnicků. Odeslala jsem jej všem soudním tlumočnickům zapsaným v Seznamu soudních znalců a tlumočnicků v kategorii tlumočnicků anglického jazyka v Severomoravském kraji, jichž bylo dohromady 90. V porovnání s ostatními kraji jde o čtvrtý nejvyšší počet soudních tlumočnicků anglického jazyka, více jich je zapsaných ve Východočeském a Jihomoravském kraji a v hlavním městě Praze. Dotazník vyplnilo celkem 21 soudních tlumočnicků. I přesto, že jsem uvedla, že se jedná o dotazník týkající se výhradně tlumočení pro PČR, 4 tlumočníci dotazník vyplnili i přesto, že v posledních letech neprováděli žádné zakázky pro PČR a proto jejich odpovědi uvádět nebudu, jelikož by byly

pro mou práci irelevantní. Některé z otázek byly uzavřené s možností volby a některé byly položeny volně, tudíž měli respondenti prostor vyjádřit se sami.

Dotazník pro Policii ČR se skládá se 7 otázek. Tento dotazník jsem odeslala s prosbou o vyplnění na Krajské ředitelství policie Olomouckého kraje a na Krajské ředitelství policie Moravskoslezského kraje, jež dohromady vytvářejí Severomoravský kraj, podle kterého je uspořádané vyhledávání na webových stránkách www.justice.cz. Vyplněný dotazník jsem bohužel obdržela pouze z Olomouckého kraje. Od policie v Moravskoslezském kraji jsem obdržela informace, že nedisponují ucelenými a relevantními informacemi ohledně tlumočnických úkonů a nemají v současné době ani dostupný analytický nástroj ke zjištění požadovaného. Ve své odpovědi také uvedli, že zásadně nespekulují, tudíž nebyli ochotni poskytnout ani informace na základě odhadu. Z tohoto důvodu uvádím pouze odpovědi z Olomouckého kraje.

Obrátila jsem se také na tajemnici agendy znalců a tlumočnicků se sídlem v Ostravě, paní Moniku Novákovou. Požádala jsem ji o informace týkající se využití soudních tlumočnicků anglického jazyka Policií ČR v Severomoravském kraji. V její odpovědi znělo, že mi tuto statistiku poskytnout nemůže, jelikož tyto údaje nejsou sledovány a že sledovaným údajem je počet tlumočnických úkonů a z toho pro orgány PČR. Ze systému se dá zjistit, pouze kolik tlumočníci udělali tlumočnických úkonů celkem pro PČR bez rozlišení sídla PČR. Poskytla mi tedy alespoň tyto informace a to z let 2010-2013.

3.3.1 Struktura dotazníků

Dotazník pro soudní tlumočníky se skládá z celkem 17 otázek. Prvních 7 otázek jsou obecné informace o respondentech. Kdy a kde byli zapsáni jako soudní tlumočníci, místo jejich působení, zda jsou zapsáni také jako tlumočníci jiného jazyka než anglického, jaké je jejich vzdělání, zda mají také jiné povolání a pro koho tlumočí nejčastěji. Některé z otázek byly uzavřené, s danými odpověďmi, ze kterých si respondenti museli vybrat, jiné byly otevřené, tudíž měli respondenti možnost vyjádřit se vlastními slovy. Další otázky se týkaly jejich dostupnosti a využití PČR, tedy například s jakým předstihem se dozvídají o zakázkách pro PČR a jakým způsobem jsou kontaktováni, zda někdy odmítají zakázky pro PČR a pokud ano, z jakých důvodů a také zda jsou spokojeni se systémem odměn

soudních tlumočnicků. Jako poslední byl respondentům umožněn volný komentář, kde se mohli vyjádřit ohledně jejich spokojenosti či nespokojenosti co se práce pro PČR týče a jejich návrhy na vylepšení situace.

Dotazník pro PČR se skládá ze 7 otázek. V tomto dotazníku zjišťuji například počet tlumočnických úkonů (který PČR nerozlišuje na to, zda jde o tlumočení či překlad), jakým způsobem si policie vybírá tlumočnický ke spolupráci, zda se vyskytují při shánění tlumočnicků problémy, a pokud ano, tak jaké, a jak policie celkově hodnotí spolupráci s tlumočnickými. Jak jsem již uvedla, na tento dotazník mi bohužel odpověděla pouze Policie v Olomouckém kraji, tudíž budou uvedeny pouze jejich odpovědi.

3.4 Výsledky dotazníkového šetření

3.4.1 Dotazník pro soudní tlumočnický

Otázka č. 1: Kdy jste byl (-a) zapsán (-a) do seznamu soudních znalců a tlumočnicků a u kterého soudu?

Sedm respondentů odpovědělo na tuto otázku pouze uvedením roku zapsání do seznamu soudních znalců a tlumočnicků bez uvedení soudu, u kterého byli zapsáni. Jeden z respondentů neodpověděl vůbec. Šest respondentů uvedlo, že byli zapsáni do seznamu soudních znalců a tlumočnicků v Ostravě, jeden respondent uvedl, že byl zapsán v Brně. Zbytek respondentů neuvedl soud, u kterého byli do seznamu zapsáni. Šest respondentů je v seznamu zapsáno více než 15 let, tři respondenti jsou v seznamu zapsáni více než 10 let, tři respondenti jsou v seznamu zapsáni více než 5 let, čtyři respondenti jsou v seznamu zapsáni méně než 5 let a jeden z respondentů na otázku neodpověděl. Většina respondentů (9) je tedy v seznamu soudních znalců a tlumočnicků zapsána déle než 10 let, což naznačuje, že mají v oboru rozsáhlé znalosti a dlouholeté zkušenosti se spoluprací s PČR, tudíž jsou jejich odpovědi velmi hodnotné. Naproti tomu je zde několik respondentů (7), jež jsou v seznamu soudních znalců a tlumočnicků zapsáni méně než 10 let a tudíž nemají tolik zkušeností, zejména se spoluprací s orgány PČR, jak vyplývá i z odpovědí na nadcházející otázky. Díky rozmanité délce zkušeností

respondentů lze vzorek považovat za více reprezentativní, jelikož odpovídali tlumočníci s mnohaletou i s výrazně kratší praxí v oboru.

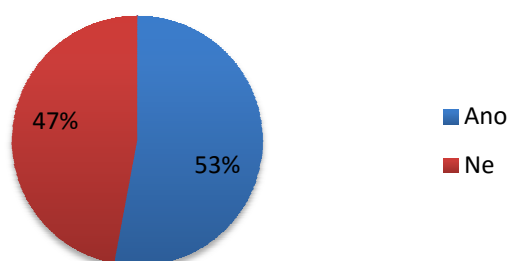
Otázka č. 2: Místo, kde žijete/působíte.

V této otázce bylo zjištěno, že sedm respondentů působí v Olomouckém kraji, osm respondentů působí v Moravskoslezském kraji, jeden respondent uvedl, že působí v kraji Zlínském a jeden respondent uvedl, že působí jak v kraji Olomouckém, tak v kraji Moravskoslezském. Z těchto informací lze vyvodit, že rozložení respondentů po Severomoravském kraji je poměrně rovnoměrné a tudíž by jejich dostupnost po celém kraji měla být vysoká.

Otázka č. 3: Jste zapsaný/á i jako tlumočník jiného jazyka?

Na tuto otázku odpovědělo devět respondentů kladně a osm respondentů záporně. Větší část respondentů tedy uvádí, že tlumočí i z/do jiného jazyka než anglického.

Jste zapsaný/á i jako tlumočník jiného jazyka?

Graf 1. Další jazyky

Pokud na tuto otázku respondenti odpověděli kladně, byla pro ně určena čtvrtá otázka.

Otázka č. 4: Pokud ano, uveďte jakého.

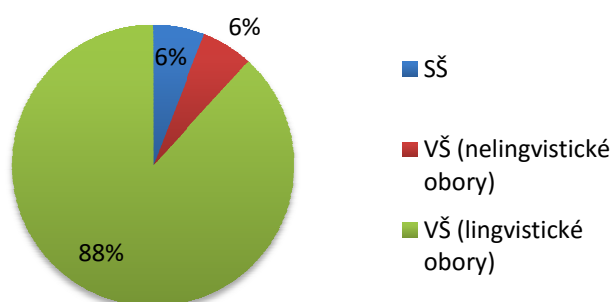
Zde jeden z respondentů odpověděl, že je zapsán také jako tlumočník anglického jazyka, přesto, že měl odpovědět pouze v případě, že je zapsán i jako

tlumočník jiného než anglického jazyka. Z uvedených odpovědí vyplývá, že po anglickém jazyku je mezi respondenty nejčastější jazyk španělský, který mají zapsaní tři respondenti. Druhý nejčastěji zapsaný jazyk je jazyk ruský, který mají zapsaní dva respondenti. Zbytek odpovědí tvoří jazyk slovenský, ukrajinský a francouzský. U respondentů s více zapsanými jazyky je díky tomuto faktu předpokládána větší vytiženost. Pro PČR může být výhodnější, pokud mohou spolupracovat s tlumočníkem, který je zapsán jako soudní tlumočník více jazyků.

Otázka č. 5: Jaké je vaše vzdělání v oboru?

Na tuto otázku odpověděl jeden respondent, že má vystudovanou střední školu, jeden respondent odpověděl, že má vystudovanou vysokou školu, avšak nelingvistický obor a zbytek respondentů uvedl, že má vystudovanou vysokou školu s lingvistickým oborem. Respondent, který uvedl, že vystudoval střední školu, byl zapsán jako soudní tlumočník v roce 1991. Respondent, který uvedl, že vystudoval nelingvistický obor na vysoké škole, byl jako soudní tlumočník zapsán v roce 1999. Lze tedy předpokládat, že lingvistické vzdělání hraje velmi důležitou roli, pokud se chce člověk věnovat povolání soudního tlumočníka, avšak nemuselo tomu tak být v dřívější době.

Jaké je vaše vzdělání v oboru?

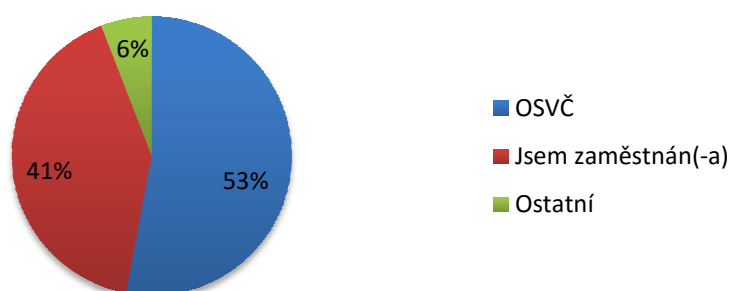

Graf 2. Vzdělání

Otázka č. 6: Věnujete se pouze tlumočení a překladu jako OSVČ nebo jste zaměstnán (-a)?

Na tuto otázku odpovědělo devět respondentů, že se věnuje překladu jako OSVČ, sedm respondentů odpovědělo, že jsou zaměstnání a jeden respondent uvedl, že je v důchodu a k tomu je také OSVČ.

Věnujete se pouze tlumočení a překladu jako OSVČ nebo jste zaměstnán(-a)?

Graf 3. Další zaměstnání

Pokud na tuto otázku respondenti odpověděli, že jsou zaměstnání, byla pro ně určena sedmá otázka.

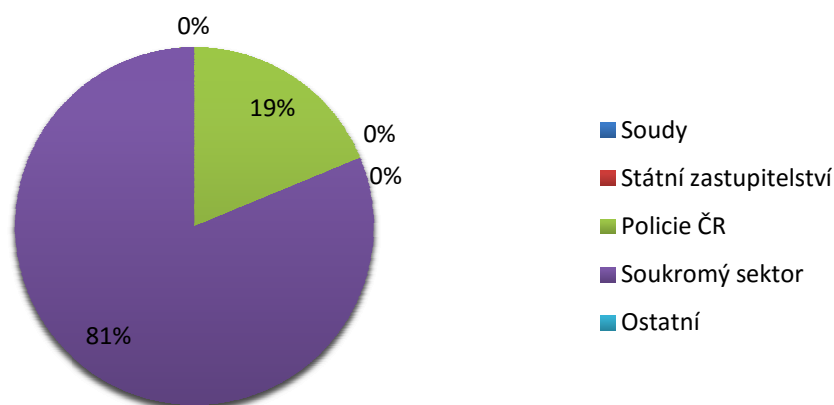
Otázka č. 7: Pokud jste zaměstnán (-a), jaká je vaše profese?

Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že značná část soudních tlumočnicků má také jinou profesi, což zřejmě také souvisí s odpověďmi na otázku č. 14, ve které se respondenti vyjadřovali k tomu, jak jsou spokojeni se systémem odměn, a ve kterém 53 % respondentů uvedlo, že jsou s tímto systémem buď spíše, nebo velmi nespokojeni. V navazující otázce č. 15 často jako důvod uváděli skutečnost, že považují odměny soudních tlumočnicků za nízké v porovnání například se soukromým sektorem nebo že je systém proplácení faktur zdlouhavý. Z odpovědí také vyplývá, že většina respondentů s dalším zaměstnáním (5) se mimo soudní tlumočení věnuje pedagogickému povolání. S tímto mohou také souviset odpovědi na otázky 12 a 13, ve kterých byli tlumočníci dotazováni, zda a proč někdy odmítají zakázky od PČR. Jelikož sedm respondentů uvedlo, že má mimo soudní tlumočení ještě další povolání, je samozřejmé, že nebudou vždy moci

vyhovět přání PČR a dostavit se na tlumočení z časových důvodů, jelikož vykonávají povolání, které má pevnou pracovní dobu, jako například učitel, a tudíž se nemohou pokaždé dostavit na tlumočení, pokud se jedná o zakázku na poslední chvíli.

Otázka č. 8: Pro koho jako soudní tlumočnick tlumočíte/překládáte nejčastěji?

Pro koho jako soudní tlumočnick tlumočíte/překládáte nejčastěji?

Graf 4. Nejčastější tlumočení

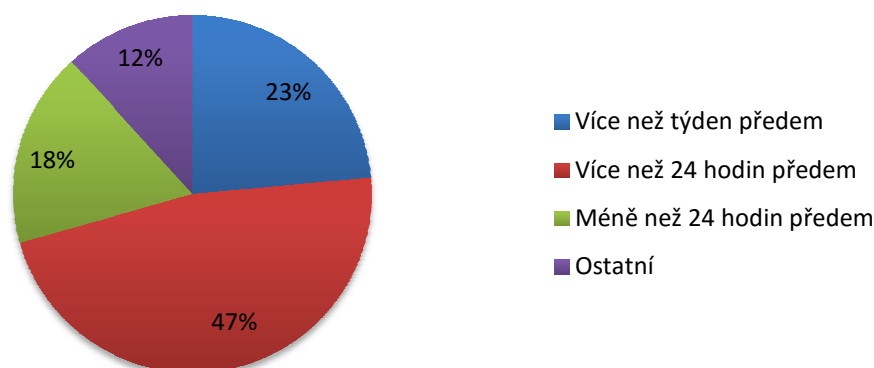
Na tuto otázku odpověděli tři respondenti, že nejčastěji tlumočí/překládají pro soudy, třináct respondentů uvedlo, že nejčastěji tlumočí/překládají pro soukromý sektor a jeden z respondentů na tuto otázku neodpověděl. S odpověďmi na tuto otázku zřejmě také souvisí odpovědi na otázky 14 a 15, ve kterých se tlumočníci vyjadřovali k systému odměn soudních tlumočnicků, a ve kterých 53 % respondentů uvedlo, že s tímto systémem jsou spíše nebo vůbec nespokojeni. Jelikož jsou odměny soudních tlumočnicků dané zákonem, je pro tlumočnický výhodnější věnovat se převážně zakázkám v soukromém sektoru, ve kterém si mohou odměny za své služby nastavovat sami podle svého uvážení.

Otázka č. 9: Kolik zakázek za rok je pro Policii ČR?

Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že většina respondentů má pouze maximálně 5 zakázek pro PČR za rok. V rozmezí 0-2 zakázky za rok se pohybuje sedm respondentů, čtyři respondenti mají přibližně 3 zakázky za rok, jeden respondent uvedl 4 zakázky ročně a tři respondenti uvedli 5 zakázek ročně. Pouze jeden z respondentů uvedl, že má zakázek pro PČR 10, což byl nejvyšší počet zakázek ze všech respondentů. Většina respondentů (12) tedy uvedla, že mají u PČR méně než 5 zakázek za rok. Z odpovědí tedy vyplývá, že většina respondentů příliš často pro PČR netlumočí také z důvodu malého objemu zakázek a jedná se pro tlumočníky spíše o okrajovou záležitost.

Otázka č. 10: S jakým časovým předstihem se většinou dozvídáte o zakázkách od PČR?

S jakým časovým předstihem se většinou dozvídáte o zakázkách od PČR?

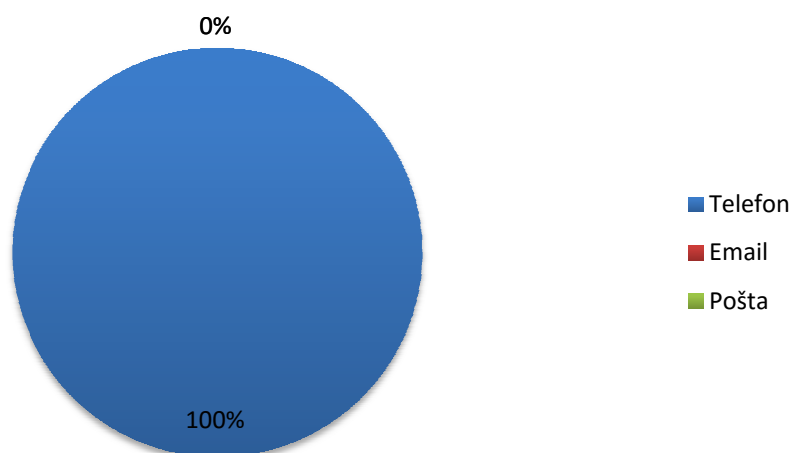
Graf 5. Časový předstih

Nejvíce respondentů (8) uvedlo, že se o zakázkách dozvídájí většinou více než 24 hodin předem, čtyři respondenti uvedli, že se o zakázkách dozvídájí s více než týdenním předstihem, tři respondenti uvedli, že se o zakázkách dozvídájí většinou méně než 24 hodin předem a dva respondenti zaškrtnuli políčko Ostatní a okomentovali svou odpověď s tím, že se tato doba různí a také, že u překladů se o zakázkách dozvídájí více než týden předem a u tlumočení méně než 24 hodin předem. Z odpovědí na tuto otázku vyplývá, že většina tlumočnicků se o zakázkách

nedozvídá s dostatečným předstihem, tudíž se na danou zakázku nemohou podle potřeby připravit a tím se zvyšuje riziko, že spolupráce s PČR bude hodnocena jako negativní, jelikož čím více času tlumočnick na přípravu má, tím více se snižuje jeho nervozita a zvyšuje se pravděpodobnost, že podá kvalitní výkon (Colin, Morris, 1996, s. 24). Toto ovšem nelze ovlivnit v případě, kdy se jedná o nenadálou situaci, a tudíž není v moci PČR tlumočnicka informovat s předstihem.

Otázka č. 11: Jakým způsobem se na Vás PČR obrací?

Jakým způsobem se na Vás PČR obrací?

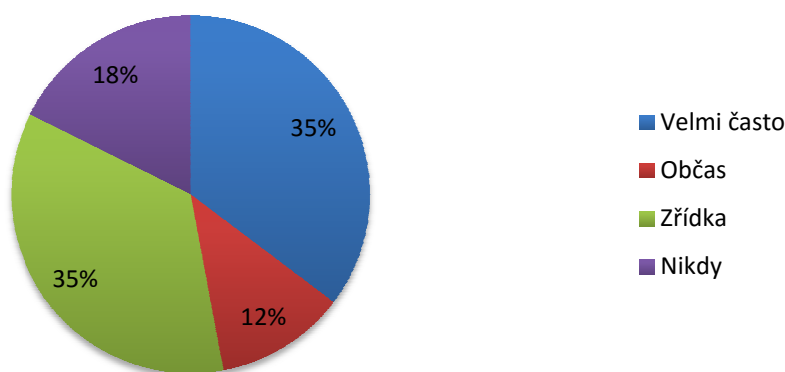

Graf 6. Způsob kontaktu

Všech sedmnáct respondentů se shodlo v tom, že je PČR vždy kontaktuje telefonicky. Tato odpověď byla očekávaná, jelikož tento způsob je nejrychlejší, nejjednodušší a nejefektivnější.

Otázka č. 12: Stává se Vám, že jste nucen (-a) odmítnout zakázku od PČR?

Stává se Vám, že jste nucen(-a) odmítnout zakázku od PČR?

Graf 7. Odmítnutí zakázky

Na tuto otázku odpovědělo šest respondentů, že jsou nuceni odmítnout zakázku velmi často, dva respondenti odpověděli, že jsou zakázku nuceni odmítnout občas, šest respondentů uvedlo, že jsou zakázku nuceni odmítnout zřídka a tři uvedli, že se jim toto nestává nikdy. Jako nejčastější důvody k odmítnutí zakázky respondenti uvedli nepřítomnost v místě bydliště či pracoviště, práci na jiné tlumočnické zakázce a také práci ve svém stálém zaměstnání. Jedna z respondentek uvedla, že by byla nucena zakázku odmítnout, pokud by se jednalo o tlumočení na poslední chvíli, a to z toho důvodu, že má dvě malé děti a neměl by se o ně kdo postarat.

Pokud respondenti odpověděli na tuto otázku kladně, týkala se jich třináctá otázka.

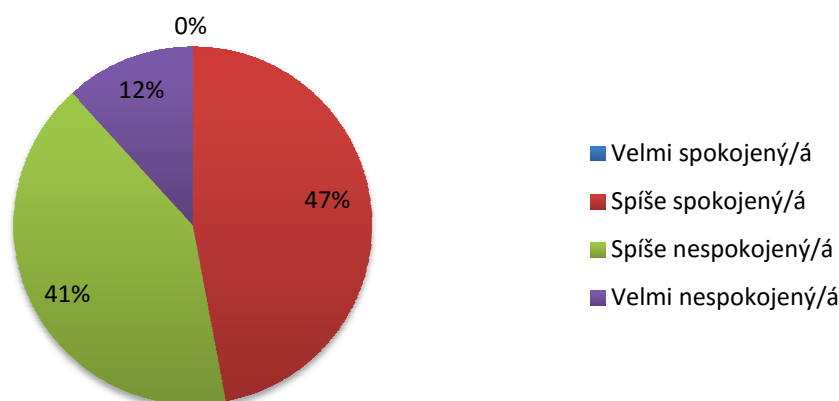
Otázka č. 13: Pokud ano, uveďte možné důvody.

Většina respondentů se u této otázky vesměs shodla na tom, že jsou zakázky nuceni odmítat zejména z důvodů nepřítomnosti, všeobecné časové vyčerpání

nebo kvůli práci na jiné zakázce. Jeden z respondentů také uvedl, že se mu PČR ve většině případů ozývá v neděli v ranních hodinách a požaduje tlumočení ještě tentýž den, avšak v tento den bývá mimo své pracoviště. Také se zde projevuje fakt, že několik respondentů, jak uvedli v odpovědích na otázku 7, má kromě soudního tlumočení také další povolání, které nemá pohyblivou pracovní dobu nebo nárazový charakter, tudíž z něj nemohou kdykoliv odejít a přijmout tlumočnickou zakázku. Jak je však uvedeno v odpovědi PČR, policisté nejsou závislí pouze na tlumočnících zapsaných v seznamu soudních znalců a tlumočnicků. V případě, že nemohou sehnat soudního tlumočnicka, tedy mohou přizvat k tlumočení i člověka, který v seznamu není, za předpokladu, že tato osoba ovládá dané jazyky a je schopná tlumočit.

Otázka č. 14: Jak jste spokojený/á se systémem odměn soudních tlumočnicků PČR?

Jak jste spokojený/á se systémem odměn soudních tlumočnicků PČR?

Graf 8. Spokojenost se systémem odměn

U této otázky nikdo z respondentů nevedl, že by byl se systémem odměn soudních tlumočnicků velmi spokojený, osm respondentů uvedlo, že jsou spíše spokojení, sedm respondentů uvedlo, že jsou spíše nespokojení a dva respondenti uvedli, že jsou se systémem odměn soudních tlumočnicků velmi nespokojení. Množství spíše a velmi nespokojených respondentů a fakt, že ani jeden z respondentů nevedl, že by byl se systémem velmi spokojen, vypovídá o tom, že

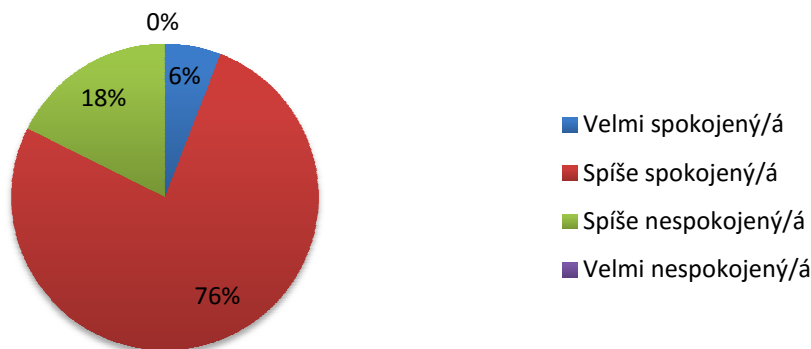
by se na tomto systému, jež je zastaralý a komplikovaný, mělo zapracovat. O důvodech své nespokojenosti se respondenti rozvádí v následující otázce.

Otázka č. 15: Pokud nejste, uveďte možné důvody.

U této otázky vyšlo najevo, že nespokojenost většiny respondentů, jež v předchozí otázce uvedla, že jsou spíše nebo velmi nespokojení, pramení z nízkých odměn, jež neodpovídají vynaložené práci a také z faktu, že proplácení faktur za dané tlumočnické úkony je složité a zdlouhavé. Toto souvisí s odpověďmi respondentů na otázku 8, ve kterých uvádějí, že 81 % jejich tlumočnické práce tvoří tlumočení pro soukromý sektor, ve kterém si mohou odměny za vynaloženou práci stanovovat sami podle svého uvážení, na rozdíl od zakázek pro PČR, kde je výše odměny stanovena zákonem a nezohledňuje například takové faktory jako je náročnost či rychlost tlumočnické zakázky. Také fakturace zakázek pro PČR je více zdlouhavá, jelikož prochází několika koly a tlumočnický tak na svou odměnu čeká déle než v soukromém sektoru.

Otázka č. 16: Jak jste spokojený/á se systémem zadávání a vykazování zakázek soudním tlumočníkům?

Jak jste spokojený/á se systémem zadávání a vykazování zakázek soudním tlumočníkům?

Graf 9. Spokojenost se systémem zadávání

U této otázky uvedl jeden z respondentů, že je se systémem zadávání a vykazování zakázek velmi spokojený, třináct respondentů uvedlo, že jsou se systémem spíše spokojeni, tři uvedli, že jsou spíše nespokojeni a velmi nespokojený nebyl ani jeden z respondentů.

Otázka č. 17: Pokud nejste, uveďte možné důvody.

Z odpovědí respondentů na otázku 17 vyplývá, že jsou se systémem zadávání a vykazování zakázek soudním tlumočníkům nespokojeni kvůli byrokratickým komplikacím, nepochopení náročnosti povolání ze strany zadavatele a kvůli malému počtu zakázek ze strany státních institucí.

Volný komentář jednotlivých respondentů:

Respondent 1: Do jejich systému výběru tlumočnicků nevidím, ale domnívám se, že kdyby byly sazby vyšší, neměla by PČR problém zajistit tlumočnicka i na poslední chvíli.

Respondent 2: Policie má většinou limit na proplácení odměn tlumočnickům - čili platí méně, než soukromý sektor, ale na druhou stranu jsou vždy velmi vstřícní a nápomocní. Je to dobrý klient.

Respondent 3: Pokud se jedná o zadávání písemných překladů, systém mi vyhovuje, práce je zadávána s dostatečným předstihem. U tlumočení mám špatné zkušenosti, téměř vždy se jednalo o úkon ještě týž den, kdy jsem byla oslovena, nebo dny bezprostředně následující, kdy nebylo z různých důvodů možné požadavku vyhovět. Systém proplácení faktur je zdlouhavý.

Respondent 6: Více využít jiných komunikačních prostředků než telefon či dopis, ať již při zadávání, či vyúčtování práce. Zrušit povinnost oznámit tlumočnicku přiznání odměny doporučeným dopisem.

Respondent 9: Mám dost času na překlad jak pro soud, tak pro PČR, mohu pracovat z domu, někdy je méně příjemná práce pro soukromý sektor (dokumenty psané rukou, špatně čitelné nebo klienti chtějí mít překlad hotov ve velmi krátké době apod.) Se soudy, zastupitelstvím a PČR mám jen dobré zkušenosti. S PČR systém funguje dobře, jen odměna za práci je menší.

Respondent 10: Systém včasného zadání poptávky, pokud lze, např. velmi dobrá spolupráce s odborem hospodářské kriminality v Ostravě. Kontinuita jednotlivých případů.

Respondent 12: Možnost vzdálených přístupů, tzv. telekonferencí při tlumočení, využití (např.) Skype/jiných nástrojů

Respondent 13: předem se ohlásit a domluvit, jasně stanovit pravidla pro odměňování a proplácení náhrad - každý tvrdí něco jiného.

Respondent 14: Jsem spokojená, vždy se jedná o vzájemnou dohodu zvláště ohledně termínu dodání.

Respondent 15: Protože pro policii příliš netlumočím, nemohu hodnotit, mám však jednu připomínku-délku čekání na tlumočení-čekala jsem obvykle na právníky.

Respondent 16: U některých agentur se bez kulatého razítka již takřka není možnost uplatnit, v tomto směru tedy vidím výhodu, pokud mám zkušenost s úřady nebo např. PČR, převládá vykazování a byrokracie-čili za méně peněz mnoho papírování, daleko výhodnější je překládat pro soukromý sektor

Ve volném komentáři několik respondentů shodně vyjádřilo nespokojenost s výší odměn soudních tlumočnicků s tím, že díky limitu na proplácení odměn, jež PČR má, je jejich výdělek omezen a v soukromém sektoru by byla podobná

zakázka odměněna vyšším honorářem. Respondentům také nevyhovuje nepravidelnost a nepředvídatelnost zakázek a fakt, že často se jedná o zakázku na poslední chvíli. Zmiňují také určitou zastaralost systému (např. povinnost oznámit tlumočnicku příznání odměny doporučeným dopisem, zdouhavý systém proplácení faktur, malé využití moderních technologií). Na druhou stranu respondenti uvádějí, že je spolupráce s PČR příjemná a mají s nimi dobré zkušenosti.

3.4.2 Dotazník pro Policii ČR (pouze Olomoucký kraj)

Otázka č. 1: Kolik tlumočnických úkonů do/z anglického jazyka bylo zadáno ve vašem kraji za minulý rok?

Jak již bylo uvedeno v teoretické části práce, není tlumočení a překlad v zákoně o znalcích a tlumočnících rozlišeno a obojí se shrnuje pod pojmem tlumočnický úkon, je tedy pochopitelné, že i zde uvedený počet úkonů je brán jak z hlediska tlumočení, tak překladu. Počet těchto úkonů (66) je poměrně nízký, avšak vezmeme-li v úvahu, že Olomoucký kraj většinou není hlavní turistickou destinací cizinců jako například Praha, je toto číslo pochopitelné.

Otázka č. 2: Pokud není vedena žádná statistika, jaký je odhad těchto úkonů?

Statistika těchto úkonů se nevede. V případě tlumočnických úkonů se jedná o překlady písemností a tlumočení v přímé řeči.

Otázka č. 3: Vybíráte pouze z tlumočnicků, kteří jsou zapsaní v seznamu soudních tlumočnicků nebo se obracíte i na tlumočnický, kteří v tomto seznamu nejsou zapsaní?

Z odpovědi na tuto otázku vyplývá, že se PČR neobrací vždy pouze na tlumočnický zapsané v Seznamu soudních znalců a tlumočnicků, ale pokud to situace dovoluje, obrací se i na tlumočnický, kteří v Seznamu nejsou, za předpokladu, že ovládají daný jazyk, jsou schopni tlumočit, jsou poučení a složí slib znalce – tlumočnický.

Otázka č. 4: Existuje nějaký předpis týkající se zajištění tlumočení, kterým je nutno se řídit?

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), zákon č. 36/1967 Sb. O znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů a interní předpisy.

Otázka č. 5: Máte někdy potíže se zajištěním tlumočení?

Pouze výjimečně.

Otázka č. 6: Pokud ano, jaké? (Vámi vybraní tlumočníci nemají čas, odmítnou zakázku apod.)

U této odpovědi je zajímavé, že ačkoli 47 % respondentů z řad soudních tlumočnicků v otázce 12 odpovědělo, že jsou občas nebo velmi často nuceni odmítnout zakázku od PČR, PČR má i přesto pouze výjimečně potíže se zajištěním tlumočení anglického jazyka a tento problém se týká pouze zřídka se vyskytujícími jazyky.

Otázka č. 7: Jak byste zhodnotili spolupráci s tlumočníky? Jste spokojeni? Je něco, co byste změnili nebo vylepšili?

V odpovědi na tuto otázku PČR uvádí, že je spokojená se spoluprací s tlumočníky jak z odborného (tlumočnického), tak z lidského hlediska (ochota a vycházení vstříc). Podobně se o spolupráci s PČR vyjadřují i soudní tlumočníci, kteří ji označují za příjemnou. Toto zjištění považují za pozitivní, i přesto, že soudní tlumočníci zmiňovali určité potíže, se kterými se setkávají a které by se měly řešit, většina z nich však nesouvisí přímo s PČR, ale spíše se systémem jako takovým.

3.4.3 Údaje poskytnuté tajemnicí agendy znalců a tlumočnicků

Rok	Počet soudních tlumočnicků	Počet tlumočnických úkonů
2010	92	62
2011	97	80
2012	94	93
2013	97	137

Tabulka 1. Počet soudních tlumočnicků a tlumočnických úkonů v Severomoravském kraji

Informace obdržené od tajemnice agendy znalců a tlumočnicků v Ostravě uvádějí počet jednotlivých zapsaných soudních tlumočnicků anglického jazyka v daném roce a počet tlumočnických úkonů vykonaných těmito soudními tlumočnickými v daném roce. V roce 2010 bylo v seznamu soudních znalců a tlumočnicků v Severomoravském kraji zapsáno 92 tlumočnicků, kteří dohromady vykonali 62 tlumočnických úkonů pro orgány PČR. V roce 2011 počet soudních tlumočnicků stoupl na 97 a stoupl také počet vykonaných tlumočnických úkonů pro PČR, a to na 80. V roce 2012 počet zapsaných soudních tlumočnicků klesl na 94 a počet tlumočnických úkonů pro PČR stoupl na 93. V roce 2013 počet zapsaných soudních tlumočnicků opět stoupl na 97, stejně jako v roce 2011. V tomto roce byl také zaznamenán značný nárůst počtu vykonaných tlumočnických úkonů pro orgány PČR, a to na 137. Z těchto údajů lze usoudit, že ačkoli se počet zapsaných soudních tlumočnicků výrazně nemění, počet výkonů pro PČR se rok od roku zvyšuje. Z toho lze vyvodit, že zájem PČR o služby soudních tlumočnicků stále stoupá a jejich využití je stále častější.

3.5 Vyhodnocení

Respondenti v Severomoravském kraji jsou ve výzkumu téměř shodně zastoupeni jak tlumočníky z Moravskoslezského (8), tak Olomouckého kraje (7), což svědčí o vyváženém pokrytí Severomoravského kraje. Celkem 9 respondentů je zapsaných i jako tlumočníci jiného než anglického jazyka, nejčastěji (3) španělského. Tlumočníci nejčastěji uváděli jako své nejvyšší dosažené vzdělání

vysokou školu s lingvistickým oborem. Celkem 7 respondentů také uvedlo, že mají kromě tlumočení také jiné zaměstnání, většina (5) jako toto zaměstnání uvedla pedagogickou činnost. Tento fakt se odráží ve skutečnosti, že mnozí tlumočníci jsou nuceni odmítat zakázky pro PČR, jelikož se nemohou uvolnit ze svého stálého zaměstnání.

Respondenti dále uvedli, že 81 % jejich tlumočnických zakázek tvoří zakázky pro soukromý sektor a pouze 19 % zakázek tvoří zakázky pro PČR. Z odpovědí respondentů také vyplynulo, že většina z nich nemá více než 5 zakázek za rok pro PČR, pouze jeden respondent uvedl zakázek 10. Tlumočení pro PČR je tedy pro většinu tlumočnicků pouze okrajovou záležitostí, v níž se nespécializují. Ohledně toho, s jakým předstihem se respondenti dozvídají o zakázkách, jich 8 uvedlo, že se o zakázkách dozvídají většinou více než 24 hodin předem a 4 respondenti uvedli, že se o zakázkách dozvídají s více než týdenním předstihem. Většina tlumočnicků se tedy o tlumočení nedozvídá s dostatečným předstihem, který by jim umožnil pečlivější přípravu na zakázku. Všichni respondenti se shodli na tom, že je PČR o zakázkách vždy informuje po telefonu, což se v dnešní době dá považovat za nejrychlejší a nejefektivnější formu komunikace. Na otázku, jak často jsou nuceni odmítnout zakázky PČR, odpovědělo 6 respondentů, že jsou nuceni odmítnout zakázku velmi často, 2 respondenti odpověděli, že jsou zakázku nuceni odmítnout občas, 6 respondentů uvedlo, že jsou zakázku nuceni odmítnout zřídka a 3 uvedli, že se jim toto nestává nikdy. Většina respondentů se shodla na tom, že jsou zakázky nuceni odmítat zejména z důvodů nepřítomnosti v místě pracoviště, všeobecné časové vyčerpání nebo kvůli práci na jiné zakázce. Respondenti, kteří uvedli, že mají kromě tlumočení také další povolání, také uvedli, že jsou nuceni zakázky odmítat kvůli své stálé práci. Celkem 53 % respondentů uvedlo, že jsou se systémem odměn tlumočnicků spíše nebo velmi nespokojeni. Nespokojenost většiny respondentů pramení z nízkých odměn, jež neodpovídají vynaložené práci a také z faktu, že proplácení faktur je složité a zdouhavé. Respondenti dále uvedli, že se systémem zadávání a vykazování zakázek je 13 z nich spíše spokojených, 3 uvedli, že jsou spíše nespokojeni a velmi spokojený byl 1 respondent. Pokud respondenti uvedli, že jsou nespokojeni, jako důvod udávali nespokojení kvůli byrokratickým

komplikacím, nepochopení náročnosti povolání ze strany zadavatele a malý počet zakázek ze strany státních institucí.

Závěrem respondenti uvedli celkovou nespokojenost se systémem, který je podle nich zastaralý, tudíž je například složité fakturování a všeobecně příliš mnoho byrokracie. Také ale dodali, že považují spolupráci se samotnými policisty za příjemnou.

Policie ČR v Olomouckém kraji uvedla, že za minulý rok bylo v tomto kraji zadáno cca 66 tlumočnických úkonů (tedy jak tlumočení, tak překladů). Podrobnější statistiky se nevyskytují. Policie ČR také uvedla, že potíže se sháněním tlumočnicků nejsou časté, avšak vyskytují například z důvodu časové vytíženosti tlumočnicků a v případě, že se jedná o neobvyklý jazyk. Nemusí se však obracet pouze na tlumočnický zapsané v seznamu soudních znaleců a tlumočnicků. Pokud to situace dovoluje, obrací se i na tlumočnický, kteří v seznamu nejsou. U tlumočnicků oceňují vstřícnost, ochotu a dobré jazykové schopnosti.

Jak vyplývá z dat poskytnutých tajemnicí agendy znaleců a tlumočnicků, soudní tlumočnický vykonávají každoročně stále více zakázek, s výrazným nárůstem zejména v roce 2013. Počet soudních tlumočnicků zapsaných v seznamu soudních znaleců a tlumočnicků však kolísá velmi mírně a tudíž je jejich vytížení úkony pro PČR stále vyšší.

4 Závěr

Tato bakalářská práce zkoumala dostupnost a využití soudních tlumočnicků anglického jazyka Policíí České republiky v Severomoravském kraji. Cílem práce bylo zjistit, jak často jsou tlumočníci využíváni pro tlumočení Policíí ČR, jak probíhá jejich kontaktování, zda se ocitají v situacích, kdy jsou nuceni spolupráci odmítnout, jak jsou spokojeni se systémem odměn a jak jsou spokojeni se systémem zadávání a vykazování zakázek.

V teoretické části se práce zabývá charakteristikou soudního tlumočení, funkcí a rolí soudního tlumočnicka, právní úpravou soudního tlumočení a specifiky tlumočení pro PČR.

Praktická část sestávala z analýzy dotazníkového šetření. Byly stanoveny 3 hypotézy.

První z hypotéz uváděla, že soudní tlumočníci jsou nespokojeni se systémem odměňování soudních tlumočnicků. Tato hypotéza byla výzkumem potvrzena. Soudní tlumočníci poukazovali na fakt, že výše odměn soudních tlumočnicků je stanovena zákonem a neodráží tedy faktory jako je například jazyková, časová nebo situační náročnost. Mnoho z nich se díky tomuto faktu věnuje spíše tlumočení pro soukromý sektor nebo má další zaměstnání. Respondenti také poukazovali na zbytečně komplikovaný systém vyplácení odměn, který zdržuje vyplácení odměn a tím dále znevýhodňuje soudní tlumočnický.

Druhá hypotéza uváděla, že PČR nemá problémy se zajišťováním soudních tlumočnicků anglického jazyka v Severomoravském kraji. Tato hypotéza byla výzkumem potvrzena. Policie ČR ve své odpovědi uvedla, že mají se zajišťováním soudních tlumočnicků potíže pouze výjimečně, a to zejména v případech, kdy se nejedná o anglický jazyk. Pokud by ale k takové situaci došlo, mají za určitých podmínek možnost obrátit se na tlumočnicka, který není zapsán v seznamu soudních znalců a tlumočnicků. Soudní tlumočníci ve svých odpovědích uváděli, že většinou neodmítají zakázky zadané Policíí ČR. Celých 18 % respondentů uvedlo, že nejsou nuceni tyto zakázky odmítat nikdy, 35 % respondentů uvedlo, že zřídka a dalších 12 % respondentů uvedlo, že občas.

Dalších 35 % respondentů uvedlo, že jsou nuceni tyto zakázky odmítat velmi často, což souvisí s faktem, že jsou často Policií ČR kontaktováni na poslední chvíli, tudíž již mají například jinou zakázku nebo nejsou v místě svého pracoviště. Také to souvisí s faktem, že mnoho respondentů má kromě soudního tlumočení další zaměstnání, ze kterého se na dobu tlumočení nemohou uvolnit.

Třetí hypotéza, která tvrdila, že soudní tlumočníci anglického jazyka v Severomoravském kraji nejsou příliš využíváni, byla také potvrzena. Z odpovědí soudních tlumočnicků vyplynulo, že většina respondentů má pouze maximálně 5 zakázek pro PČR za rok. V rozmezí 0-2 zakázky za rok se pohybuje nejvíce (7) respondentů, 4 respondenti mají přibližně 3 zakázky ročně, 1 respondent uvedl 4 zakázky ročně a 3 respondenti uvedli 5 zakázek ročně. Pouze 1 z respondentů uvedl, že má zakázek od PČR ročně 10, což byl nejvyšší počet zakázek ze všech respondentů. Údaje poskytnuté tajemnicí agendy znalců a tlumočnicků však ukazují, že počet tlumočnických úkonů pro PČR stoupá, zatímco počet tlumočnicků zůstává vesměs podobný. Tudíž lze vyvodit, že se využití soudních tlumočnicků bude zvyšovat.

Výsledky dotazníkového šetření ukázali, že většina soudních tlumočnicků není příliš spokojená se systémem odměn soudních tlumočnicků a také se systémem vykazování zakázek. Všeobecně si stěžují zejména na přílišnou komplikovanost systému a na množství byrokracie, jež je spojené s vykazováním zakázek. Respondenti také uvedli, že pro ně představuje problém nepravidelnost a nepředvídatelnost zakázek, jež jsou velmi často na poslední chvíli a v pro ně nevhodnou dobu, čímž jsou nuceni tyto zakázky odmítat. Na druhou stranu ale také uváděli, že samotná spolupráce při tlumočení s PČR je pro ně příjemná. Tento pocit se ukázal být vzájemný. PČR se kladně vyjádřila jak k jazykovým schopnostem soudních tlumočnicků anglického jazyka, tak k jejich ochotě a vstřícnosti vůči PČR.

Z informací získaných od tajemnice agendy znalců a tlumočnicků v Ostravě vyplývá, že počet úkonů soudních tlumočnicků anglického jazyka pro PČR se stále zvyšuje, ačkoli počet tlumočnicků zůstává podobný. Jak vyplynulo z odpovědí na dotazníky, PČR vcelku nemá s dostupností soudních tlumočnicků problém. Ten by však mohl nastat se zvyšujícím se počtem úkonů, pokud se také nebude navyšovat počet soudních tlumočnicků.

Z informací Krajského ředitelství policie Moravskoslezského kraje a tajemnice agendy znalců a tlumočnicků v Ostravě lze také vyvodit, že dané orgány nepovažují soudní tlumočení za tak důležité, aby bylo cíleně monitorováno či hodnoceno. Z toho plyne nedostatek informací o využití soudních tlumočnicků. Tímto se také komplikuje snaha soudních tlumočnicků o zlepšení situace, jelikož efektivní řešení by jistě vyžadovalo aktivní spolupráci a zájem všech stran.

Výsledky výzkumu ukazují, že by bylo zapotřebí upravit stávající systém odměn soudních tlumočnicků a stejně tak stávající systém vykazování zakázek soudních tlumočnicků, což by vedlo k lepším pracovním podmínkám soudních tlumočnicků.

Příloha 1

Dotazník pro soudní tlumočníky

Dotazník k bakalářské práci

Název bakalářské práce: Dostupnost a využití soudních tlumočnicků anglického jazyka
Policíí ČR

Dotazník bude zpracován bez zveřejnění jmen.

Kdy jste byl(-a) zapsán(-a) do seznamu soudních znalců a tlumočnicků a u kterého soudu?

Stačí pouze rok zapsání.

Místo, kde žijete/působíte.

Město nebo vesnice, okres.

Jste zapsaný/á i jako tlumočnick jiného jazyka?

- Ano
- Ne

Pokud ano, uveďte jakého.

Jaké je vaše vzdělání v oboru?

- SŠ
- VŠ (lingvistické obory)
- VŠ (nelingvistické obory)

Věnujete se pouze tlumočení a překladu jako OSVČ nebo jste zaměstnán(-a)?

- OSVČ
- Jsem zaměstnán(-a)
- Jiné:

Pokud jste zaměstnán(-a), jaká je vaše profese?

Pro koho jako soudní tlumočnick tlumočíte/překládáte nejčastěji?

- Soudy
- Státní zastupitelství
- Policie ČR
- Soukromý sektor
- Jiné:

Kolik zakázek za rok je pro Policii ČR?

Cca

S jakým časovým předstihem se většinou dozvídáte o zakázkách od PČR?

- Více než týden předem
- Více než 24 hodin předem
- Méně než 24 hodin předem
- Jiné:

Jakým způsobem se na Vás PČR obrací?

- Telefon
- Email
- Pošta

Stává se Vám, že jste nucen(-a) odmítnout zakázku od PČR?

- Velmi často
- Občas
- Zřídka
- Nikdy

Pokud ano, uveďte možné důvody.

Jak jste spokojený/á se systémem odměn soudních tlumočnicků PČR?

- Velmi spokojený/á
- Spíše spokojený/á
- Spíše nespokojený/á
- Velmi nespokojený/á

Pokud nejste, uveďte možné důvody.

Jak jste spokojený/á se systémem zadávání a vykazování zakázek soudním tlumočnickům?

- Velmi spokojený/á
- Spíše spokojený/á
- Spíše nespokojený/á
- Velmi nespokojený/á

Pokud nejste, uveďte možné důvody.

Váš komentář

Co vám na práci soudních tlumočnicků (zvláště pro PČR) vyhovuje, nevyhovuje, co by se dalo zlepšit na fungování systému, zvláště co se týče úkonů pro PČR.

Příloha 2

Dotazník pro Policii ČR

Dotazník k bakalářské práci

Název bakalářské práce: Dostupnost a využití soudních tlumočnicků anglického jazyka Policií ČR v Severomoravském kraji

Dotazník bude zpracován anonymně.

Otázky se týkají pouze tlumočení do/z anglického jazyka.

Otázka 1: Kolik tlumočnických úkonů do/z anglického jazyka bylo zadáno ve vašem kraji za minulý rok?

Otázka 2: Pokud není vedena žádná statistika, jaký je odhad těchto úkonů?

Otázka 3: Vybíráte pouze z tlumočnicků, kteří jsou zapsaní v seznamu soudních tlumočnicků nebo se obracíte i na tlumočnický, kteří v tomto seznamu nejsou zapsaní?

Otázka 4: Existuje nějaký předpis týkající se zajištění tlumočení, kterým je nutno se řídit?

Otázka 5: Máte někdy potíže se zajištěním tlumočení?

Otázka 6: Pokud ano, jaké? (Vámi vybraní tlumočníci nemají čas, odmítnou zakázku apod.)

Otázka 7: Jak byste zhodnotili spolupráci s tlumočníky? Jste spokojení? Je něco, co byste změnili nebo vylepšili?

Příloha 3

K práci je přiloženo CD s tímto obsahem:

- *Elektronická verze této práce ve formátu PDF*
- *Elektronická verze dotazníku pro soudní tlumočníky ve formátu PDF*
- *Elektronická verze dotazníku pro PČR ve formátu PDF*
- *Elektronická verze vyplněného dotazníku pro soudní tlumočníky ve formátu Excel*

Summary

This Bachelor thesis examined the availability and use of court interpreters of the English language by the Police of the Czech Republic in the North Moravian region. The aim of this thesis was to find out how often interpreters are used for interpreting by the Czech police, how they are contacted, whether they find themselves in situations where they are forced to refuse cooperation with the Police, how satisfied they are with the system of rewards and how satisfied they are with the system of awarding and reporting contracts.

The theoretical part of the thesis deals with the characteristics of court interpreting, the function and role of a court interpreter, the court interpreting legislation and the specifics of interpreting for the Police of the Czech Republic. The practical part consists of the analysis of the questionnaire survey. Three hypotheses were established.

The first of the hypotheses stated that court interpreters are dissatisfied with the current state of rewarding of court interpreters. This hypothesis was confirmed by the research. Court interpreters pointed out the fact that the amount of the remuneration of court interpreters is stipulated by law, and therefore does not reflect factors such as language, time or situational demands. Because of this, many of them rather pursue interpreting for the private sector or they have a second job. The respondents also pointed out the unnecessarily complicated system of rewarding, which is delaying the payment of remuneration and thus further disadvantages court interpreters.

The second hypothesis argued that The Police of the Czech Republic do not have a problem with arranging court interpreting of the English language in the North Moravian region. This hypothesis was confirmed by the research. The Police stated that arranging court interpreting is a problem only on rare occasions, which arise particularly when it comes to rare languages. Court interpreters also stated that they usually do not reject job offers from the Police of the Czech Republic.

The third hypothesis stated that the use of court interpreters of the English language by the Police of the Czech Republic in the North Moravian region is not very frequent. This hypothesis was also confirmed by the research. Most court interpreters stated that they get no more than 5 job offers from the Police a year.

Only one of them stated he gets 10 job offers from the Police a year, which was the highest number of all the interpreters.

The results of the survey showed that the majority of court interpreters are not satisfied with the system of remuneration of court interpreters and also with the system of reporting contracts. Generally, the problem seems to be the excessive complexity of the system and the amount of bureaucracy, which is connected with the reporting of contracts. Respondents also indicated that another problem is the irregularity and unpredictability of the contracts, which are very often at the last minute and at the wrong time for them, thus they are forced to reject the offer. On the other hand, they also stated that the cooperation with the Police during interpreting is pleasant for them. This feeling has proved to be mutual. The Police of the Czech Republic expressed their satisfaction with the English language skills of court interpreters, their willingness and helpfulness towards the Police.

The results of the research show that alterations of the existing system of remuneration of court interpreters are needed, as well as alterations of the existing system of reporting contracts, which would lead to better working conditions of court interpreters.

Bibliografie

Knižní a elektronické zdroje

CENKOVÁ, Veronika. *Srovnání stávajícího systému soudního tlumočení a překladu v České republice a reformovaného systému na Slovensku*. Olomouc, 2014. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Dominika Winterová

COLIN, Joan; MORRIS, Ruth. *Interpreters and the Legal Process*. Winchester: Waterside Press, 1996. 191s. ISBN 1872870287

HALE, Sandra Beatriz. *The Discourse of Court Interpreting*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 2004. 264 s. ISBN 9027216584

CHLÁDKOVÁ, Kateřina. *Tlumočnick v trestním řízení*. Brno, 2011. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Vedoucí práce Marek Fryšták

ImPLI. *Improving Police and Legal Interpreting 2011–2012*. Final Report. 110 s. Dostupné z:

http://www.isit-paris.fr/wp-content/uploads/2014/11/IMPLI_Final_Report.pdf

Komora soudních tlumočnicků ČR. *Komora soudních tlumočnicků ČR* [online]. Praha, 2015 [cit. 2016-08-08]. Dostupné z: <http://www.kstcr.cz/cz/kst-cr-eticky-kodex>

KUBIŠTOVÁ, Pavla. Pelikánův zákon o znalcích nic neřeší, míní soudci. Bojí se zahlcení Zdroj: http://zpravy.idnes.cz/pelikan-soudci-zakon-o-znalcich-d34-/domaci.aspx?c=A160518_165113_domaci_pku. *IDnes.cz* [online]. MAFRA, a.s., 2016 [cit. 2016-08-17]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/pelikan-soudci-zakon-o-znalcich-d34-/domaci.aspx?c=A160518_165113_domaci_pku

MIKKELSON, Holly. *Introduction to court interpreting*. Northampton, MA: St. Jerome, c2000, 106 p. ISBN 1900650304.

Ministerstvo spravedlnosti ČR. Justice.cz [online]. Praha [cit. 2016-08-08].

Dostupné z:

[http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/\\$\\$SearchForm?OpenForm](http://datalot.justice.cz/justice/repznatl.nsf/$$SearchForm?OpenForm)

PHELAN, Mary. *The interpreter's resource*. Buffalo: Multilingual Matters, 2001. 217 s. ISBN 9781853595158

TOMÍČKOVÁ, Kateřina. *Soudní tlumočení v policejní praxi*. Olomouc, 2014. 47 s. Bakalářská práce na Filozofické fakultě Univerzity Palackého na katedře anglistiky a amerikanistiky. Vedoucí bakalářské práce PhDr. Veronika Prágerová, Ph.D.

ŠTEFČÍK, Jozef. *Súdne tlmočenie*. Nitra: Filozofická fakulta Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre, 2010. 95 s. ISBN 9788080948153

Právní předpisy

ČESKÁ REPUBLIKA. Ústavní zákon č. 23/1991 Sb., kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 6. Dostupný také z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonStruct.jsp?idBiblio=39009&fulltext=&nr=&part=&name=listina~20z~C3~A1kladn~C3~ADch~20pr~C3~A1v~20a~20svobod&rpp=15#local-content>

ČESKO. Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1967, částka 14. Dostupný také z:

<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=30964&fulltext=&nr=36~2F1967&part=&name=&rpp=15#local-content>

Evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 10.12. 1948. [online]. Council of Europe. Dostupné z: http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_CES.pdf

OSN- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech [online]. Organizace spojených národů. Dostupné z: <http://www.ustrcr.cz/data/pdf/projekty/usmrceni-hranice/pakt.pdf>

RADA, EVROPSKÝ PARLAMENT. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/64/EU ze dne 20. října 2010 o právu na tlumočení a překlad v trestním řízení. In: *Úřední věstník Evropské unie L 280*. 2010, svazek 53. Dostupná z: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32010L0064:CS:NOT>

Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. [online]. KST ČR - Komora soudních tlumočnicků České republiky, o.s. [cit. 17. 9. 2014]. Dostupné na: <http://www.kstcr.cz/legislativa-dokument/vyhlaska-c-37-1967-sb-k-provedenizakona-o-znalcic>

Anotace

Autor: Tereza Holá

Katedra: Katedra anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název česky: Dostupnost a využití soudního tlumočení anglického jazyka Policií České republiky v Severomoravském kraji

Název anglicky: The availability and use of court interpreters of the English language by the Police of the Czech Republic in the North Moravian region

Vedoucí práce: PhDr. Dominika Winterová

Počet stran: 54

Počet znaků: 80 135

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 18

Klíčová slova: soudní tlumočnick, policie, Severomoravský kraj, zákon o znalcích a tlumočnicích, anglický jazyk

Key words: court interpreter, police, North Moravian region, act on experts and interpreters, English language

Anotace:

Tato bakalářská práce se zabývá dostupností a využitím soudního tlumočení anglického jazyka Policií České republiky v Severomoravském kraji. Cílem této práce je zjistit, nakolik jsou tlumočníci anglického jazyka využíváni policií v Severomoravském kraji, jakým způsobem si policie soudní tlumočnický vybírá a jak je kontaktuje a dále také jak jsou tlumočníci spokojeni s odměňováním soudních tlumočnicků. Práce je rozdělena na dvě části. V první části, která je teoretická, je charakterizováno soudní tlumočení a práce soudních tlumočnicků. Praktická část práce se zabývá vyhodnocením dotazníkového šetření. Jeho cílem je zjistit, nakolik jsou tlumočníci anglického jazyka využíváni policií v Severomoravském kraji, jakým způsobem si policie soudní tlumočnický vybírá, jak tlumočnický kontaktuje a dále také jak jsou tlumočníci spokojeni s odměňováním soudních tlumočnicků.

Abstract:

This Bachelor thesis examines the availability and use of court interpreters of the English language by the Police of the Czech Republic in the North Moravian region. The aim of the thesis is to find out how often interpreters are used for interpreting by the Czech police, how do the Police contact them, whether they find themselves in situations where they are forced to refuse cooperation, how satisfied they are with the system of rewards and how satisfied they are with the system of awarding and reporting contracts. The thesis is divided into two parts. The first part, which is theoretical, characterizes the work of court interpreters. The practical part deals with the evaluation of questionnaires. The aim of the questionnaires is to find out to what extent court interpreters of the English language are used by the police in the North Moravian region. It also examines the way the Police seek out court interpreters and how they contact them and how interpreters are satisfied with their remuneration.